

Wat is GPP?

Groene overheidsopdrachten (GPP) zijn het proces waarbij overheden goederen, diensten en werken aankopen die gedurende de volledige levenscyclus minder belastend zijn voor het milieu dan de goederen, diensten en werken met dezelfde primaire functie die anders zouden worden verkregen.

Wat is GPP4Growth?

GPP4Growth verenigt de ervaring en de aanpak van negen overheidsinstellingen van over heel de EU om die instellingen beter in staat te stellen beleidsmaatregelen te treffen die eco-innovatie en groene groei door middel van groene overheidsopdrachten (GPP) bevorderen. 14 % van het totale BBP van de EU wordt uitgegeven door overheidsinstaties in Europa. De overheidsuitgaven aan goederen, diensten en werken hebben een totale geraamde waarde van 1,8 biljoen euro per jaar. Die substantiële publieke "koopkracht" kan worden gebruikt om eco-innovatie, grondstoffenefficiëntie en groene groei te stimuleren door milieuvriendelijke, grondstoffefficiënte goederen en diensten te promoten.

Beste praktijken voor de toepassing van GPP in gebieden van de Europese Unie

Samenvatting

Deze beleidsnota geeft voorbeelden van beste praktijken voor GPP en specifieke aanbevelingen voor de implementatie ervan in alle EU-gebieden, gebaseerd op een onderzoek van actuele, doeltreffende GPP-casussen in de partnerregio's van GPP4Growth. Bedoeling is om beleidsmakers en stakeholders een instrument te bieden om te bepalen op welke manieren de toename van groene contracten in hun regio's kan ondersteund worden.

Het onderzoek

In samenwerking met alle GPP4Growth-partners werd informatie over GPP-casussen verzameld, door middel van literatuuronderzoek en een online-bevraging bij de partners. De rondvraag bestond uit vier delen ontworpen om de onderzoeksvragen en doelstellingen van de goede-praktijkengids te behandelen.

- Identiteit van de casus
- Beschrijving van de casus
- Behoeften, hindernissen, succesfactoren
- Resultaten & vooruitzichten

In totaal werden er 29 casussen verzameld bij de negen partners ontvangen, met voorbeelden van het lokale tot het nationale niveau voor de invoering van GPP.

Te behandelen onderwerpen

De studie werd uitgevoerd om de volgende vragen te behandelen:

- Wat zijn de meest succesvolle GPP-benaderingen geweest om eco-innovatie, grondstoffefficiëntie en groene groei te bevorderen?
- Wat zijn de belangrijkste stimulansen en beperkingen bij het formuleren van groene criteria in overheidsopdrachten?
- Wat zijn de belangrijkste resultaten van het opnemen van groene gunningscriteria in overheidsopdrachten?
- Welke lessen kunnen we trekken uit de toepassing van groene praktijken in overheidsopdrachten?
- In hoeverre kunnen die GPP-benaderingen worden gekopieerd in andere EU-regio's en sectoren?

Overzicht van de studies van casussen

De grote meerderheid van de casussen met beste praktijken zit op het niveau van lokale besturen en betreft groene overheidsopdrachten van lokale overheden om lokale behoeften en uitdagingen aan te pakken: gemeentelijke straatverlichting opwaarderen, openbare gebouwen oprissen en duurzame afvalverwerkingsdiensten gebruiken. De meerderheid van de geanalyseerde gevallen gaan over bouw- en renovatiewerkzaamheden die werden uitgevoerd om de energie-efficiëntie van gebouwen op te krikken (bv. duurzame aankopen bouw van een bijna-energie neutrale basisschool in Malta). Het kan daarbij gaan om relevante diensten als dakafdichting en -bekleding, loodgieterij, elektriciteitswerkzaamheden en de vervanging van oude door nieuwe, energie-efficiënte toestellen.

Een aanzienlijk aandeel van de casussen (24%) betreft de integratie van vernieuwende energiebesparende oplossingen in openbare infrastructuur (bv. openbare verlichting of onderwijsgebouwen), gevolgd door overheidsopdrachten voor duurzame kantoorbenodigdheden of gerecycleerd papier. Afvalbeheerdiensten en duurzaam transport staan ook voorop bij de activiteiten met betrekking tot groene overheidsopdrachten. Tot slot is transport een sector met heel wat potentieel voor milieuverbeteringen.

Belangrijkste bevindingen

Uit de data bleek dat het gebrek aan ervaring bij het toepassen van milieucriteria de meest invloedrijke factor was die in de weg staat van een vlotte voorbereiding/toepassing van groene overheidsopdrachten. Een andere uitdaging voor overheden is de evaluatie en verificatie van de informatie/documentatie die inschrijvers indienen als antwoord op de bepaalde milieucriteria.

De ingezamelde casussen brachten ook andere hindernissen aan het licht, zoals de beperkte maturiteit van de markt en het gebrek aan praktische tools en informatie. De literatuur geeft aan dat een grote verscheidenheid aan factoren een invloed heeft op overheden die groene criteria willen toepassen, gaande van de verspreiding van corruptie tot de beschikbaarheid van goed opgeleide werknemers en toegang tot de nodige financiën. Om die uitdagingen te overwinnen, gaan aanbestedende overheden vaak over tot het uitbesteden van overheidsopdrachten aan deskundigen (bv. energie-agentschap) om het proces te beheren en te leiden.

Wat zijn de verwachte voordelen van de toepassing van GPP?

Er werd respondenten gevraagd wat volgens hen de voordelen van GPP zijn (% positieve antwoorden)

76 % energie-efficiëntie en beter gebruik van grondstoffen

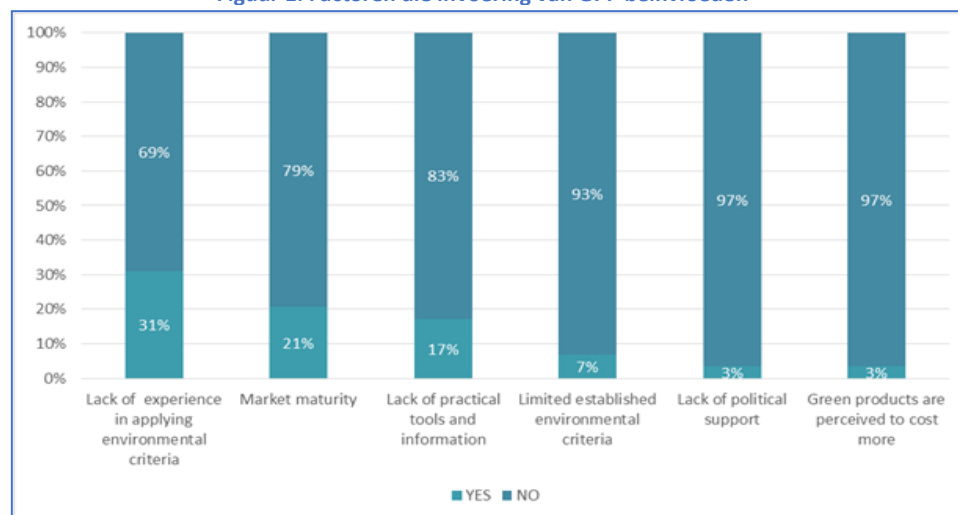
68 % minder uitstoot van broeikasgassen

48 % financiële besparingen

24 % incentives voor de industrie om te innoveren

17 % lagere prijzen voor groene goederen en diensten

Figuur 1: Factoren die invoering van GPP beïnvloeden

Welke vaak voorkomende kwesties brachten de studies aan het licht?

Door gevalstudies van beste praktijken kwamen ook bepaalde pijnpunten in verband met de toepassing van GPP aan het licht:

- Lokale overheden aarzelen om groene overheidsopdrachten in te voeren, omdat ze de indruk hebben dat het hoge initiële investeringskosten vraagt.
- Om groene overheidsopdrachten in te voeren bij aanbestedende overheden is een mentaliteitswijziging nodig.
- De succesvolle invoering van groene overheidsopdrachten vergt de steun van het topmanagement en politiek engagement op hoog niveau binnen de regering.
- Lokale overheden hebben beperkte middelen en zien zich niet in staat om grote wijzigingen door te voeren in hun aanbestedingsprocedure.

Beleidsaanbevelingen

1. Een nationaal/regionaal actieplan opstellen om de belangrijkste acties en maatregelen te schetsen om groene overheidsopdrachten te bevorderen.
2. Opleidingsprogramma's organiseren om aankopers bij overheden beter in staat te stellen om:
 - a. milieuoverwegingen op te nemen in aanbestedingsprocedures
 - b. het hele aanbestedingsproces te leiden
 - c. te antwoorden op de vragen van inschrijvers en milieugerelateerde stellingen te verifiëren
 - d. levenscycluskosten te evalueren en de voordeligste offerte te selecteren
3. Sensibiliseren over de (milieu- en financiële) voordelen van groene overheidsopdrachten op alle administratieve niveaus.
4. Verwijzen naar EU-platformen en -instrumenten (bv. EG-helptdesk) om informatie terug te vinden betreffende de praktijk- en beleidsaspecten van de invoering van GPP.
5. Alvorens een overheidsopdracht te publiceren, zouden aanbestedende overheden een marktanalyse moeten uitvoeren om marktverschillen te evalueren en na te gaan welke betere milieuvriendelijke alternatieven er bestaan.
6. De beschikbaarheid van groene criteria controleren voor verschillende categorieën van producten en diensten.
7. Gezamenlijke aanbestedingsinitiatieven aanmoedigen
8. Een allesomvattende aanpak toepassen om de technische vereisten van een contract te bepalen, gebaseerd op de volgende stappen:
 - a. Het onderwerp definiëren.
 - b. Je eigenlijke behoeften beoordelen in functie van je politieke prioriteiten (bv. de uitstoot van broeikasgassen terugdringen of de luchtkwaliteit verbeteren) en wat je wilt bereiken door groene overheidsopdrachten uit te schrijven.
 - c. Bestekken opmaken in functie van de milieuprestaties van een product, dienst, of werk.
 - d. Gunningscriteria bepalen die inschrijvers aanmoedigen om nóg betere milieuprestaties te leveren.
 - e. Contractuele uitvoeringsbepalingen vastleggen voor de milieuvbintenissen van de opdrachtnemers en passende maatregelen voorzien waar zij in gebreke blijven.
 - f. Levenscycluskosten evalueren bij het vergelijken van offertes en offertes weigeren die niet voldoen aan de technische specificaties en de nationale milieuwetgeving.

Land	Belangrijke kwesties en geleerde lessen
 Letland	<ul style="list-style-type: none"> - De invoering van groene overheidsopdrachten in gemeentes waar de inkomens laag liggen, hangt grotendeels af van EU-middelen en de beschikbaarheid van middelen voor dit soort van activiteiten. - Lokale overheden aarzelen om groene overheidsopdrachten in te voeren omdat owv de hoge initiële kosten. - Groene criteria opnemen in aanbestedingsprocedures zou verplicht moeten worden voor alle overheidsinstellingen. - Overheidsinstellingen zouden moeten sensibiliseren over de voordelen van groene overheidsopdrachten op alle administratieve niveaus.
 Italië	<ul style="list-style-type: none"> - Gedecentraliseerde initiatieven kunnen een voorbeeld zijn voor andere regio's die voor soortgelijke uitdagingen staan en beleidsveranderingen teweeg brengen in de richting van groenere praktijken. - GPP-beleid en -criteria kunnen niet enkel met succes worden toegepast bij de aankoop van standaardgoederen, maar ook bij de aankoop van complexe diensten op maat zoals afvalbeheerdiensten. - Gemeenschappelijke aanbestedingen kunnen een erg nuttige benadering van GPP zijn.
 Spanje	<ul style="list-style-type: none"> - Werknemers staan meestal weigerachtig tegenover het toepassen van een meer duurzame aanpak van aanbestedingspraktijken. Daarom moeten er een extra inspanningen gedaan worden om te sensibiliseren en de voordelen van groene overheidsopdrachten in detail uit te leggen. - Spaanse casussen tonen aan dat lokale overheden vaak moeten samenwerken met externe deskundigen voor de voorbereiding en het managen van groene aanbestedingen, vooral op domeinen waar ze geen eerdere ervaring of bekwaamheid hebben opgebouwd. - Sterk politiek engagement dat wordt vertaald in regionale actieplannen of strategieën is een eerste vereiste voor de succesvolle invoering van GPP-beleidsmaatregelen.
 België	<ul style="list-style-type: none"> - Verschillende percelen toepassen voor verschillende kwaliteitsniveaus van producten en diensten kan ervoor zorgen dat leveranciers vaker inschrijven en dat de kosten gedrukt worden. - In contracten zouden clausules opgenomen moeten worden met opvolgingsacties om cruciale afspraken te garanderen die diensten grondstoffen-efficiënt houden, zelfs na afloop van het contract. - Opstartvergaderingen beleggen met uitgekozen leveranciers wordt sterk aanbevolen, gevolgd door een actief beheer van de contracten. - Overheidsinstellingen moeten lokale markten erg zorgvuldig onderzoeken vooraleer ze bestekken opmaken.
 Griekenland	<ul style="list-style-type: none"> - Het bestaan van een eengemaakt kader (bv. actieplan) kan de invoering van groene overheidsopdrachten beslist bevorderen. - Aankopers zouden de markt moeten onderzoeken om te achterhalen of leveranciers kunnen voldoen aan milieu- en duurzaamheidsvereisten, en om het beschikbare aanbod te bepalen. - Alle aanbestedingsprocedures zouden duidelijke, verifieerbare milieucriteria voor producten en diensten moeten omvatten.
 Malta	<ul style="list-style-type: none"> - Er is steun van "bovenaf" nodig om aanbestedingspraktijken te veranderen. - Het gebruik van criteria voor maximumemissies voor diensten voor afvalophaling en -vervoer heeft meer en meer leveranciers ertoe gebracht hun vloot op te waarderen om schonere en milieuvriendelijkere diensten voor afvalophaling aan te bieden.
 Bulgarije	<ul style="list-style-type: none"> - Overheidsinstellingen kunnen bogen op EU-verordeningen om milieureisten toe te passen om producten en diensten aan te kopen. - Overheidsinstellingen moeten goede zichtbaarheid verzekeren door de aanbesteding zo breed mogelijk te verspreiden, zodat er genoeg offertes worden ingediend.
 Polen	<ul style="list-style-type: none"> - Overheidsinstellingen zouden rekening moeten houden met de volledige levenscyclus van producten . - Een belangrijke hindernis voor de invoering van GPP zijn de beperkte financiële middelen van de lokale overheden. - Er is een verschuiving nodig: in plaats van raamovereenkomsten te gunnen aan de goedkoopste leverancier zouden ze moeten gaan naar de voordeligste inschrijving inzake duurzaamheid en milieuprestaties.
 Ierland	<ul style="list-style-type: none"> - Leveranciers aanspreken vroeg in de onderzoeksfase van het project biedt waardevolle inzichten in markttenissen en productontwikkeling die anders misschien niet publiek bekend zijn. - De milieu-impact zou tijdens de evaluatiefase in rekening moeten worden gebracht.

VRAGEN

Liesbeth Taverniers
Adviseur
Dienst Duurzaam Milieu-
en Natuurbeleid
Koningin Elisabethlei 22
2018 Antwerpen

T +32 3 240 57 55
liesbeth.taverniers
@provincieantwerpen.be

Meer informatie

Deze beleidsnota werd opgemaakt in het Engels door het Department of Communications, Climate Action and the Environment of the Republic of Ireland, GPP4growth partner, en is gebaseerd op een onderzoeksverslag dat werd voorbereid door GPP4growth partner Zemgale Planning Regio, Letland, en het GPP4Growth-consortium. Het volledige verslag heet 'Good Practice Guide on successful GPP-cases' en is op verzoek verkrijgbaar.

Surf naar www.interregeurope.eu/gpp4growth voor meer info over GPP4Growth.

Roinn Cumarsáide, Gníomhaíthe
ar son na hAeráide & Comhshaoil
Department of Communications,
Climate Action & Environment